

JOAN RAMON SANCHIS

«És possible un món sense bancs»

Keynesià declarat, defensor a ultrança de l'economia social, Joan Ramon Sanchis (Gandia, 1965) és director de l'Institut Universitari d'Investigació en Economia Social, Cooperativisme i Emprendiment. Acaba de publicar el llibre '¿Es posible un mundo sin bancos?'

Entrevista de Violeta Tena
Fotografies d'Eva Máñez

M' ho ha posat fàcil amb la primera pregunta: és possible un món sense bancs?

—Amb aquest títol hem volgut generar reflexió entre la gent, més encara en un lloc com Espanya, que és un Estat molt bancaritzat. Quan em fan aquesta pregunta el primer que dic és que al món hi ha milers de persones que fan vida normal sense bancs. La majoria ho fan perquè no tenen més remei, perquè s'han vist fora dels circuits financers. No s'ha de perdre de vista que l'exclusió financera moltes vegades està lligada a l'exclusió social.

Però hi ha milers de persones que viuen sense tindre un compte al banc perquè hi han optat voluntàriament. És clar que la funció financera és necessària perquè l'economia funcione. Però cada volta l'opinió pública està més farta dels tripijocs bancaris. Per això estan sorgint tota una sèrie d'iniciatives diferents dels bancs: cooperatives de serveis financers com Coop57 o Oikocredit, les comuni-

tats autofinançades, els bancs de temps, els fons socials rotatoris... Per tant, sí que és possible un món sense bancs.

—És possible, però és desitjable?

—Seria desitjable si els bancs no canvien els seus comportaments. Una alternativa al model convencional seria la banca ètica, que en els últims anys s'ha estès a l'Estat espanyol. A hores d'ara hi ha bancs com Tryodos Bank o Fiare Banca Etica. Els bancs existents haurien de fer un esforç per incorporar l'ètica al seu comportament. Des de l'Institut Universitari d'Investigació en Economia Social, Cooperativisme i Emprendiment (IUDESCOOP) i en companyia de l'advocat Fernando Zunzunegui i d'associacions de consumidors financers, hem llançat una campanya a favor d'un canvi de cultura financera. La iniciativa va sorgir al Regne Unit i nosaltres l'hem promogut ací. L'Associació Espanyola Bancària està informada d'aquesta iniciativa.

—I quina ha estat la resposta de l'AEB quan han llegit el document?

—De moment no hi ha resposta. El que sí que estan fent els bancs és llançar una campanya de responsabilitat social en els últims mesos. Però jo ho trobe enganyós, això.

—De fet, en els últims anys hem vist campanyes de constricció...

—Sí, perquè han percebut que tots els escàndols els han provocat una pèrdua d'imatge. Fa uns mesos la Comissió Europea va publicar un informe sobre la imatge dels bancs a Europa i Espanya és el segon país, només per darrere d'Irlanda, on els ciutadans tenen una imatge més roïna dels bancs. Els bancs se n'han adonat i el que estan fent és recuperar una part de l'obra social que feien abans les caixes a través d'una inversió ínfima. Pensen que d'aquesta manera recuperaran la credibilitat.

Però estan completament equivocats: la responsabilitat social no pot enfocar-se des d'aquest punt de vista. No es tracta només de fer màrqueting. Han de ser transparents, que s'acabe el secret bancari que fomenta l'evasió de

capitals, el frau fiscal, el blanqueig de diners...

—Però si vostè planteja aquestes qüestions als responsables dels bancs, ells diran que compleixen escrupolosament la llei. És que potser el problema és la llei i la normativa?

—Jo crec que les normes són suficients, ja que tampoc no es tracta de generar un excés de regulació. El problema és que els reguladors dels bancs estan polititzats, són persones designades pels polítics, que miren cap a un altre lloc quan interessa als poders polítics. Això és molt pervers perquè genera la falsa imatge que es vigila les entitats.

—En teoria, la crisi bancària ha servit per deixar només les entitats solvents. Quin balanç fa de la reconversió bancària dels últims cinc anys?

—Ha sigut un engany total i absolut. Han utilitzat la coartada de la crisi financera per fer el que ells denominen una reestructuració que oculta un procés de concentració que ha beneficiat els grans bancs. Tot el negoci de les caixes d'estalvi

vi ha anat a parar als quatre o cinc grans bancs, després de costar-nos un rescat de la Unió Europea que ens ha condicionat tota la resta de polítiques públiques. La reforma del sistema financer ha tractat d'augmentar el grau de capitalització dels bancs, principalment per la via de la concentració. En aquesta estratègia ens estem equivocant, perquè si cada volta les entitats són més grans, el que estem fent és incrementar el risc sistemàtic. Si un banc gran cau, la repercussió que té sobre el sistema és enorme. Estem fent tot just el contrari del que s'hauria de fer.

—Però el discurs predominant és que com més gran és un banc, millor.

—Això és un error. Parteix d'una fal·làcia que és pensar que com més gran és un banc més eficient i més fort és. No hi ha estudis acadèmics que demostrin això. És l'argument per amagar que darre-hi ha una qüestió purament política. És el mateix que van fer amb les caixes d'estalvi, quan van dir que calia incrementar la representació dels polítics en els òrgans de govern per tal que les caixes d'estalvi

estiguessen al servei dels ciutadans. Ací al País Valencià una de les primeres mesures que va prendre Eduardo Zaplana va ser reformar la llei que regulava els òrgans de govern, de manera que els polítics hi incrementaren la seua representació. El que es va aconseguir és que les entitats estiguessen al servei de polítics i promotors. La crisi de les caixes d'estalvi està molt associada a la corrupció.

—L'altre dia Miguel Ángel Fernández Ordóñez, ex-president del Banc d'Espanya, va dir: "Això de dir que se salva els bancs però no les persones és populisme". Què n'opina? S'haurien d'haver deixat caure més bancs?

—S'haurien d'haver deixat caure tots els bancs que entraren en crisi, igual que es va fer als Estats Units amb Lehman Brothers. No hauria passat res perquè l'oferta de bancs a l'Estat espanyol és molt àmplia. La normativa assegura els dipòsits bancaris dels minoristes, així que no hauria passat res. No calia destinar la suma que s'hi ha destinat per salvar els bancs.

—Hauríem d'haver fet com Islàndia, doncs?

—Sí, el sanejament s'hauria fet més ràpid i en aquests moments estaríem en una situació molt més positiva. A mi no m'agrada fer de guru, com els economistes de La Sexta, però em sembla que en aquest país encara estan per passar coses molt grosses.

—Coses molt grosses? En quin sentit?

—Perquè no s'ha resolt el problema de fons de la banca, que és la mala gestió i la inexistència de reguladors que facen la seua funció. Els bancs s'estan gestionant molt malament perquè no hi ha un veritable control. Hi ha alguns grans bancs que continuen tenint problemes de capitalització. En els tests d'estrès que es fan des de la UE per analitzar el grau de capitalització i de solvència dels bancs espanyols, el Banc d'Espanya inclou, per mesurar la ràtio de capital, els crèdits fiscals. La UE ja ha dit que això no és correcte, però el Banc d'Espanya →

«La reconversió bancària ha sigut un engany. Tindre menys bancs més grans no és millor»

→ continua utilitzant-lo perquè d'aquesta manera se superen els tests d'estrès. Els bancs no estan pagant impostos pels seus beneficis, sinó que n'ajornen el pagament. De moment no cal que els paguen perquè aquests diners que haurien d'anar a la hisenda pública, els estan deixant en els bancs perquè es capitalitzen. Però això és irreal i enganyós i provoca que es continuen emmascarant els seus resultats. Per això crec que la situació de futur pot ser molt delicada.

—Parlem del seu gremi: moltes de les mesures a favor de salvar els bancs han gaudit de l'aplaudiment i l'esperó de reconeguts economistes.

—La meua opinió és que tots els economistes no som iguals. L'economia no és neutral, no és com la biologia o la física. L'economia té un component polític molt important. Hem menystingut Keynes i ens hem equivocat. Hi ha hagut un corrent d'opinió dominant entre els economistes i ara en som ostatges.

—No s'havia vist mai, durant l'etapa de la democràcia espanyola, tants responsables de la banca desfilant pels jutjats. Creu que això és suficient per depurar responsabilitats?

—Amb això no n'hi ha prou. En primer lloc perquè no han passat pels tribunals tots els que haurien de passar. A més, considere que la justícia no és prou contundent en aquests casos de corrupció i de manipulació. Cal tolerància zero amb les estafes bancàries. Hi ha gent que em pregunta si hem après la lliçó. I la meua resposta és que no, clar que no, perquè a hores d'ara ja s'estan produint altres irregularitats. Per exemple, les hipoteques multidivisa. O els fons d'inversió, un àmbit on s'està generant una bombolla. No tardarem molt a veure noves estafes bancàries.

—Davant d'aquest descrèdit de la banca convencional, apareix la banca ètica —sobre la qual parla el seu llibre—, que ací és testimonial. La gent continua sense refiar-se'n.

—La gran majoria de la gent no coneix una banca que no siga la conven-

cional i per això he escrit el llibre. Allí jo parle de la revolució financera silenciosa: som els ciutadans els qui hem de prendre el protagonisme del canvi financer perquè l'administració pública no ho farà ja que està dominada pels banquers. Cal donar a conèixer a la societat aquesta banca ètica, exemples com Tryodos Bank o Fiare Banca Ètica.

—Fiare Banca Ètica s'ha trobat entrebancs per operar. És que la normativa espanyola dificulta la creació de bancs ètics?

—El problema és que el Banc d'Espanya té una línia política molt clara favorable a la concentració del sector. A qualsevol iniciativa que supose demanar llicència bancària, diu que no. No és un problema que siga un banc ètic, sinó que siga un nou banc. És curiós perquè a Europa aquest no és el plantejament. A Alemanya, França o Itàlia hi ha un sistema bancari on conviuen tres models: la gran banca; la banca de proximitat (a Alemanya, més del 50% del sistema financer està en mans de les caixes d'estalvi) i les cooperatives de crèdit; i la banca pública. A Espanya

la banca pública se la van carregar als anys 90 perquè la van vendre al BBV. I ara s'acaben de carregar les caixes d'estalvi. En aquests moments només els queda carregar-se les cooperatives de crèdit i, de fet, ja tenen la normativa per fer-ho.

—En un tal panorama, dues entitats com Caixa Pollença i Caixa Ontinyent tenen possibilitats de sobreviure?

—Les dues caixes d'estalvi que ens queden existeixen perquè compleixen tota la normativa. Està clar que, amb la normativa actual, no podran expandir-se ni créixer. Dit això, les dues caixes d'estalvi ho tenen molt complicat per sobreviure en un context tendent a la concentració bancària.

—Ha parlat de la banca pública. Al País Valencià s'estan fent passos perquè l'Institut Valencià de Finances (IVF) esdevinga una mena de banca pública. Com veu aquesta possibilitat?

—Hi sóc favorable. Si haguera existit banca pública quan va esclatar la crisi no haurien tancat tantes petites i mitjanes empreses per falta de finançament. Ara bé, veig molt complicat el procés perquè l'IVF ha estat saquejat i en aquests moments estan mesurant fins on ha arribat el forat que li han deixat. Si aconsegueixen sanejar-se i tiren endavant, és segur que el Banc d'Espanya els donarà fitxa bancària? Jo no ho crec.

Dit això, jo crec que hi ha iniciatives molt més interessants que es poden fer des de l'àmbit públic. L'alternativa implica aprofitar allò que ja tenim. A hores d'ara hi ha una xarxa de caixes rurals que s'hauria d'aprofitar per reactivar l'economia i el teixit industrial. Acabe d'escriure un altre llibre que es titularà *La desfeta del sistema financer valencià* que analitza el procés de desaparició d'entitats valencianes. Però queda un reducte que s'hauria d'aprofitar: les cooperatives de crèdit, que estan amenaçades de mort. El Consell, el que hauria de fer és aprofitar el que ja existeix i convertir-lo en el braç financer necessari perquè l'economia valenciana es reactive.

—Vostè pretén reviure un mort!

—No, es tracta d'aprofitar el que ja hi ha i mantenir-ho.

—Però la xarxa de cooperatives de crèdit donen per bastir un sistema valencià de finances? Sona quimèric...

—N'estic convençut que sí, només cal voluntat política. •